

УДК 378.22:687.03

Наталія Станіславівна Орлова,
аспірант кафедри основ виробництва та дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
e-mail: orlovanatstan@gmail.com

ХУДОЖНЬО-ТЕХНОЛОГІЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРОЕКТУВАННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуто проблему необхідності використання художньо-технологічних методів навчання з урахуванням дидактичних можливостей сучасних освітніх закладів і педагогічних технологій, наукових підходів до формування змісту навчання проектування швейних виробів у процесі фахової підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін. Проблема актуалізується соціально-економічними, науково-технічними, технологічними та виробничими змінами, що відбуваються у вітчизняній легкій промисловості. Проведено аналіз методів формоутворення і принципів композиційно-художньої та естетичної побудови одягу у виробничих умовах проектування швейних виробів. А також окреслено аспекти оновлення змісту навчання проектування швейних виробів з урахуванням сучасних технологій.

Ключові слова: проектування швейних виробів, конструювання одягу, проектування одягу у виробничих умовах, автоматизація проектно-конструкторських робіт, художньо-технологічні методи навчання.

Постановка проблеми. Нові соціально-економічні умови, визначені реформуванням системи освіти в Україні, посиленням фахової підготовки майбутніх викладачів, інтеграційним перетворенням різних галузей науки та народженням на їх стику нових дисциплін, збільшенням інформаційних потоків, потребують розроблення і використання нових принципів і методів навчання, які будуть відповідати оновленій освітній системі й здатні ефективно працювати в мінливих умовах сьогодення.

Сучасна швейна промисловість широко застосовує комплексно-механізовані потоки, системи автоматизованого проектування (САПР) для виготовлення ескізів, конструювання та моделювання виробів, розкладок лекал і нормування витрат матеріалів новітнє технічне обладнання для операцій технологічної обробки виробів, упровадження нових технологій. Актуальність дослідження проблеми вибору ефективних художньо-технологічних методів навчання проектування швейних виробів у процесі фахової підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін зумовлена суперечностями між швидкими темпами оновлення сучасних методів моделювання, конструювання та технології швейних виробів у виробничих умовах і традиційним процесом підготовки фахівців галузі легкої промисловості; між недостатньо розвиненою системою дидактичного забезпечення процесу фахової підготовки викладачів спеціальних дисциплін і сучасними вимогами до якості освіти; між вимогами до рівня підготовки викладачів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) та змістом і методикою навчання майбутніх викладачів спеціальних дисциплін проектування одягу.

Проблема змісту та методики навчання майбутніх викладачів спеціальних дисциплін існує в ряді вищих педагогічних навчальних закладів, тому що до цього часу немає науково обґрунтованих навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України. Кожен факультет працює за самостійно розробленими програмами, які не завжди адаптовані до вимог педагогічних вишів, відчувається дефіцит навчальних підручників та посібників для студентів зі спеціальних дисциплін, методичних рекомендацій для викладачів та навчальних майстрів. Спостерігається слабкий взаємозв'язок психолого-педагогічних, методичних та спеціальних дисциплін. Ситуація ускладнюється ще й через те, що студенти суттєво відрізняються рівнем базових для даної спеціальності знань, умінь, навичок. За одними і тими ж планами, програмами навчаються випускники професійно-технічних училищ, які мають певний досвід роботи на швейному виробництві, та учні-випускники сільських шкіл, де вивченню обслуговуючої праці не приділялося належної уваги. При такому діапазоні початкових знань, умінь і навичок не реалізується диференційований та індивідуальний підходи до майбутніх викладачів, не забезпечується достатньою мірою творче спрямування їхньої навчальної діяльності [1].

На цих підставах проблема дослідження полягає в необхідності розробленню методів навчання з урахуванням дидактичних можливостей сучасних освітніх середовищ і педагогічних технологій, наукових підходів до формування змісту навчання проектування швейних виробів у процесі фахової

підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна українська педагогічна наука має значні досягнення з викладання технічних і спеціальних дисциплін у навчальних закладах різних рівнів. Фундаментальні теоретико-методичні дослідження проблеми розвитку технічних здібностей вивчали відомі вчені-педагоги: А. Дьомін, В. Мадзігон, В. Поляков, В. Сидоренко, Д. Сметанін, Г. Терещук, Д. Тхоржевський та інші. Особливостям художніх здібностей присвячені роботи Є. Ігнатєва, В. Кіреєнка, А. Ковальова, В. Кузіна.

Загальним питанням формування змісту навчання дизайнерів одягу присвячені роботи Г. Гребенюка, М. Кілошенко, Ф. Комісаржевського, Ю. Легенького, О. Марущак, Н. Мілютіної, Т. Печенюк, Н. Родіонової, М. Рябчикова, Р. Степучева, В. Титаренко, Е. Шачкової.

Основи формування та моделювання змісту навчання проектування швейних виробів викладено в працях Е. Андросової, Г. Безкоровайної, Т. Бердник, І. Васильєвої, Л. Гайдук, Г. Гусейнова, В. Єрмілової, Д. Єрмілової, Н. Зимогляд, Н. Конопальцевої, С. Куренової, Т. Медведєвої, Т. Неклюдової, Т. Ніколаєвої, Ф. Пармона, Г. Петушкової, О. Рачицької, Л. Сафіної, А. Славінської, Н. Смірної, Л. Тухбатуліної, В. Хаматової.

Окремі питання фахової підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін, розвитку творчих, технічних, професійних здібностей висвітлено в дисертаційних роботах (І. Волошук, О. Гнеденко, О. Губенко, Й. Гушулей, Л. Денисенко, Н. Знамеровська, Ю. Кирильчук, Т. Кравченко, Г. Мамус, А. Мізрах, В. Перегудова, В. Рибінцев, Б. Сіменач, Л. Хоменко, О. Чашечнікова, В. Чепок, З. Шаповал, Л. Шпак, В. Харитоновна та ін.).

Праці психологів і педагогів визначили провідні аспекти, які можуть бути використані для дослідження методичних основ розвитку технічних та творчих здібностей учнів і студентів у процесі проектування швейних виробів.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є визначити на основі теоретичного аналізу науково-методичних публікацій та вивчення сучасного стану професійної освіти перспективні художньо-технологічні методи навчання проектування швейних виробів майбутніх викладачів спеціальних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Серед питань визначення основних категорій процесу дизайн-проектування в сучасному суспільстві вбачається необхідним визначити зміст та взаємовплив його вихідних категорій: людина (об'єкт) як споживач та мірило всіх дизайнерських розробок та зовнішнє середовище (предмет чи система предметів), в якому існує людина [2]. Проектування одягу – це комплекс інженерно-технічних і художньо-естетичних завдань. Тому процес розроблення нових моделей передбачає створення нової технології проектування.

Проектування – це послідовні дії від поставленої проблеми до розроблення рішення, яке задовольняє суспільні та індивідуальні потреби, а також ураховує виробничі можливості. Нині в найбільш розвинутих галузях промисловості процес проектування виробів складається з трьох етапів: зародження ідеї, розроблення проекту, виготовлення і випробування моделі виробу [3].

Проектування нових зразків одягу ідентичне проектуванню нових виробів на інших виробництвах. Процес проектування виробів містить детальний аналіз попередньо створених конструкцій, детальне вивчення технології виготовлення та умов виробництва. Усі стадії проектування одягу можливо виконувати за схемою, яка існує в інших галузях промисловості. Усі етапи проектування швейних виробів зводяться до єдиної поетапної системи. Практикою проектування виробів промислового виробництва підтверджена п'ятистадійність у розробленні конструкторської документації на нові зразки виробів: формування технічного завдання; створення технічної пропозиції; розроблення ескізного проекту; розроблення технічного проекту; оформлення робочої документації.

В умовах перенасиченості ринку товарами легкої промисловості особливої актуальності набувають вимоги естетичної та психофізіологічної відповідності швейних виробів зовнішнім даним індивідуального споживача. Створювати одяг, який відповідає всім вимогам споживача, розмірам і формам його тіла, складно і відповідально. У процесі масового виробництва одягу неможливо врахувати індивідуальні смаки кожної людини, тому для підприємств необхідно постійно вивчати попит споживачів. Це здійснюється за допомогою опитування та анкетування, під час проведення показів, виставок, ярмарок. Отримана інформація обов'язково враховується в процесі проектування нових моделей. Але ця задача на сьогоднішній день вирішується швейниками з невеликим успіхом у зв'язку з відсутністю об'єктивних технологій урахування психологічних та візуальних особливостей клієнтів. Не враховуються ці дані й у змісті навчання майбутніх фахівців із проектування одягу в закладах освіти [4].

Зі створенням і розвитком сучасної технології проектування одягу зростає вагомість проблем стандартизації при проектуванні одягу; ергономічних досліджень системи «людина – одяг»; вимог до якості одягу; процесу проектування макетів фігур людини та манекенів для одягу; методів розгортання поверхонь; урахування пластичних можливостей швейних матеріалів; урахування чинника моди та проблем автоматизації проектно-конструкторських робіт у швейній індустрії.

Наукову основу для проектування одягу становлять розмірна типологія населення і розмірні антропологічні стандарти, які періодично оновлюються і вдосконалюються. Питаннями сучасної науково обґрунтованої антропометричної інформації, яка відповідає принципам конструювання та визначає особливості будови тіла людини, займалися такі науковці, як Є. Бахмат, Є. Коблякова, Д. Пітенін, Т. Пурченошвілі, Т. Цимбал, Л. Шершньова та інші.

Одним із пріоритетних напрямів наукових досліджень у швейній галузі є розроблення нових сучасних методів математичного моделювання поверхні тіла людини. Перспективною вважається розробка САПР одягу на основі тривимірної антропометричної бази даних у вигляді віртуальних манекенів. Вивченням поверхонь манекена, фігури людини й одягу та їх розгортанням протягом багатьох років займалися провідні фахівці швейної галузі: Л. Агошков, М. Вороній, Л. Івдева, Є. Коблякова, А. Савостицький, М. Стебельський, Р. Рахімов, Г. Трухан та ін.

Залежно від вихідних даних усі методи конструювання розгорток деталей одягу Є. Коблякова поділяє на два класи:

- 1) методи, що базуються на дискретних вимірах фігур, припущах, даних про типове членування деталей та способах їх формоутворення (вони дозволяють лише наближено будувати розгортки);
- 2) більш точні інженерні методи з вільним алгоритмом, що базуються на прямих вимірюваннях оболонки поверхні одягу (ці методи реалізуються графічними та аналітичними способами).

Серед основних елементів графічних побудов при конструюванні одягу, якими необхідно оволодіти майбутнім викладачам спеціальних дисциплін для успішного навчання основ проектування одягу, виділяємо: нанесення базисної сітки з горизонтальних та вертикальних конструктивних ліній, що визначають габарити розгорток деталей та виробу в цілому; визначення положення точок на перетині двох кіл; побудову лекальних кривих; радіусографію (побудова кіл); побудову точок на бісектрисах кутів.

Важливим компонентом процесу навчання основ проектування одягу є ряд навчальних дисциплін, що забезпечують вивчення розмірної та морфологічної характеристики тіла людини, розкривають основи анатомії, будову окремих частин скелета та їх вплив на зовнішню форму тіла людини, а також досліджують питання вікової морфології, характеристику основних морфологічних ознак, що визначають зовнішню форму людини різних типорозміроростовочних груп споживачів. Під час таких занять багато уваги приділяється антропометрії з використанням традиційних вимірювальних засобів і технологій, а також фотометрії для отримання розмірних ознак безконтактним способом; наводяться теоретичні основи побудови розмірної типології населення, розміроростовочні стандарти, а також шкала процентного розподілу типових фігур для промислового виробництва одягу. Знання та навички, отримані студентами в результаті вивчення таких дисциплін, дозволять їм комплексно та раціонально вирішувати конкретні завдання, пов'язані з проектуванням одягу як у процесі навчання, так і в подальшій професійній діяльності.

Під час розроблення конструктивної будови одягу і виконання експериментальних робіт у цій галузі майбутні викладачі спеціальних дисциплін ознайомлюються з інженерними методами розрахунку розгорток деталей одягу, вивчають характеристики методів триангуляції, геодезичних ліній, допоміжних ліній розгортання, січних площин, а також методу конструювання розгорток деталей одягу в сітці Чебишева. Інформація про розгортки поверхонь необхідна для постійного доповнення та оновлення уявлення про фігуру людини, створює її основні характеристики.

Зміст навчання проектування швейних виробів обов'язково передбачає аналіз загальних принципів і класифікації методів конструювання одягу, ознайомлення з історією зародження і розвитку цих методів. Студенти вивчають методи розроблення наближених конструкцій одягу, характеристику муляжного та розрахункового (розрахунково-аналітичного, розрахунково-мірочного та розрахунково-графічного) методів конструювання, принципи визначення конструктивних параметрів при проектуванні одягу, формули розрахункового алгоритму методів, а також різноманітні сучасні системи крою.

На заняттях з конструювання одягу перед майбутніми викладачами постає ряд професійних завдань, пов'язаних з графічною діяльністю: вибір масштабів і форматів креслень, групування і застосування ліній різної товщини на кресленні, нанесення розмірів, застосування шрифту, виконання

креслень конструкцій одягу за допомогою креслярських інструментів і в САПР. Студент повинен уміти образно мислити, аналізувати конструктивні особливості предметів за кресленням, наочним зображенням, натурою, володіти навичками просторового перетворення форми предметів.

Проектування швейних виробів передбачає вивчення різних видів текстильних матеріалів та їхніх властивостей. Для виготовлення одягу необхідне врахування його гігієнічних особливостей, умов експлуатації та вимог виробництва. Визначення пластичних можливостей та сіткової структури матеріалів є одним із важливих завдань у проектуванні одягу. Властивості матеріалів впливають на вибір моделі одягу, розкрій та спосіб оброблення під час виготовлення. Щоб отримати одяг бажаної просторової форми, в конструкцію вводять формоутворювальні конструкційні елементи або використовують волого-теплову обробку.

Студенти вивчають чинники естетики фактури, художньо-конструкторські та технологічні методи оброблення матеріалів, методи визначення залежності естетичних показників і технологічних властивостей матеріалів, чинників впливу на зорове сприйняття одягу та його декоративних елементів. Такі технологічні властивості матеріалів, як здатність до формотворення, деформування, утворення хвилястої поверхні, пластичність, лежать в основі моделювання швейних виробів.

Знання, які має набути майбутній викладач спеціальних дисциплін, уміщують загальнотеоретичну складову, яка потребує вивчення теоретичних дисциплін гуманітарного і соціально-економічного змісту, дисциплін історико-культурного циклу, знання соціологічного і соціально-психологічного характеру. Навчання проектування одягу неможливе без врахування значного впливу чинника моди. Не тільки дизайнери одягу, а і філософи, мистецтвознавці, психологи приділяють увагу проблемі моди. Прогнозування моди – це задача з багатьма невідомими та колективна праця фахівців різних галузей.

Існують функції та закони поширення моди. Однією з головних є функція біостимулювання та оновлення. Одяг потрібен людині як регульована біооболонка, вона повинна відповідати та покращувати життєві процеси людини.

Соціальна функція моди також важлива. У сучасному процесі проектування одягу часто враховують сім різних аспектів соціальної функції: мода – гра фантазії, уяви людини; мода – ввічливе уникання тиску звичаїв; мода – санкціонований ризик, пов'язаний з нововведеннями; мода – можливість для індивіда яскраво демонструвати своє «Я»; мода – замасковане вираження сексуальних інтересів людини; мода – інструмент для піднесення класів еліти суспільства; мода – засіб зовнішньої ідентифікації групи людей, котрі перебувають на низьких сходинках соціальної ієрархії.

Вагоме значення функції моди як стимулятора виробництва. Сьогодні мода поєднує високе мистецтво та водночас вона робить внесок у економіку. Художник-проектувальник одягу повинен владнати систему складних відносин між споживачем, модою і виробництвом. Щоб утриматись на арені моди, необхідно постійно розробляти нові колекції моделей, а для існування підприємства потрібно серійно виробляти продукцію. Тому, щоб зберегти суперечливий взаємозв'язок мода – мистецтво та виробництво – споживач, проектувальник повинен ураховувати, що для серійного виробництва одягу пріоритетним є виготовлення не ультрамодного, а сучасного одягу.

На заняттях з моделювання та художнього оздоблення одягу студенти мають опанувати методику та техніку зображення, що спонукає до процесу образотворчості. Постає завдання створення ескізів нових моделей: виконання форескізів, художніх малюнків, зображення нової моделі в кольорі, розроблення технічного малюнка.

Навчання проектування швейних виробів буде більш ефективним, якщо спеціально організований процес навчально-пізнавальної та практичної діяльності студентів матиме творчий характер, буде насиченим найрізноманітнішими евристичними методами, які дозволяють проявити майбутньому викладачу ініціативу, розкрити його індивідуальні творчі здібності. При цьому ефективною вважається система особистісно й соціально значущих навчально-творчих завдань різного рівня складності, орієнтована на індивідуальність студента, ступінь його підготовленості.

У своїх публікаціях Н. Зимогляд [5–7] пропонує зміст навчання проектування швейних виробів майбутніх викладачів спеціальних дисциплін розподілити на три компоненти: вивчення антропоморфологічних характеристик споживача (форма тіла людини, розмірні ознаки, антропометричні точки, абрис фігури, кольоровий тип зовнішності), дослідження психофізіологічних характеристик споживача (особливості природного зорового сприйняття одягу, особливості ілюзорного зорового сприйняття одягу, психологічні особливості особистості), створення художньо-конструктивних характеристик одягу (форма одягу, колір одягу, ескізування одягу для індивідуального споживача, побудова первинного креслення конструкції, нанесення модельних особливостей).

Н. Зімгляр проаналізувала, як сформовано зміст у сучасних методичних системах навчання дисципліни «Проектування швейних виробів». Найпоширенішою серед них є методична система В. Єрмілової, Д. Єрмілової [8]. У цій методичній системі викладено основні відомості щодо моделювання та художнього оформлення одягу: історія та принципи моделювання і художнього оформлення одягу, закономірності композиції костюма, моделювання одягу засобом наколки, сучасні методи та підходи до проектування одягу. Позитивною стороною змісту методичної системи В. Єрмілової, Д. Єрмілової є досить повна представленість художньо-конструктивної складової процесу проектування. Серед недоліків змісту варто відзначити такі: відсутність антропоморфологічної та психофізіологічної складових змісту; фактично розглянуто лише ескізний етап проектування швейних виробів, відсутній етап первинної конструктивної розробки форми.

Найбільш прогресивними на сьогоднішній день є методичні системи Т. Медведєвої [9] та Л. Тухбатуліної, Л. Сафіної, В. Хаматової [10].

Позитивними рисами змісту методичної системи Т. Медведєвої [9] є: орієнтація процесу проектування на індивідуального споживача; представленість художньо-конструктивної складової змісту проектування швейних виробів на високому логічному та інформаційному рівні з додатковим розглядом взаємозв'язку художньо-конструктивного рішення одягу з особливостями фігури та властивостями матеріалу; докладна представленість антропоморфологічної складової процесу проектування, включаючи кольорові типи зовнішності, які визначаються пігментацією волосся, очей, шкіри обличчя; висока наочність подання основних понять на фізичному рівні; наявність основ конструювання та моделювання одягу на типові та нетипові фігури. Недоліками змісту методичної системи Т. Медведєвої є: фрагментарна представленість психофізіологічної складової змісту: наводяться особливості зорового сприйняття форми, кольору, ліній; відзначено необхідність урахування темпераменту та характеру споживача, але докладно зміст цієї діяльності не розглянуто; варіанти художньо-конструктивних рішень одягу адаптовані до індивідуальних фігур в аспекті конструювання одягу, а не ескізування моделей; знання теоретичних основ проектування одягу, конструювання та моделювання формуються на орієнтовно-ознайомчому рівні; недостатня наочність на логічному рівні при огляді технологічних процесів.

Відсутнє в змісті методичної системи Т. Медведєвої ескізне розроблення швейних виробів докладно представлене в методичній системі Л. Тухбатуліної, Л. Сафіної, В. Хаматової [10]. Крім зазначеного, позитивними рисами змісту методичної системи Л. Тухбатуліної, Л. Сафіної, В. Хаматової є подання у змісті художньо-конструктивної та антропоморфологічної складової процесу проектування; наявність інформації щодо основ конструювання різних видів одягу. Недоліками змісту методичної системи Л. Тухбатуліної, Л. Сафіної, В. Хаматової є поверховість та фрагментарність психофізіологічної складової проектування швейних виробів. Зокрема, в модулі «Споживчі вподобання» розглядаються типологія споживачів, уподобання людей різних вікових груп, професій, типів нервової системи. Не розглядається взаємозв'язок вибору проектного рішення одягу з індивідуально психологічними особливостями людини.

Аналіз змісту сучасних методичних систем проектування швейних виробів демонструє, що жодна з наявних методичних систем не задовольняє повною мірою вимог до трикомпонентного складу змісту навчання проектування швейних виробів. У жодній методичній системі проектування швейних виробів не представлено в повному обсязі інформацію щодо ескізної та первинної конструктивної розробки нової моделі одягу. Для більшості сучасних методичних систем проектування швейних виробів характерний орієнтовно-ознайомчий рівень сформованості знань, замість поняттєво-аналітичного та продуктивно-синтетичного. У наявних методичних системах проектування швейних виробів недостатньо забезпечується наочність на логічному та фізичному рівнях подання інформації. Отже, зміст сучасних методичних систем проектування швейних виробів є переважно двокомпонентним (містить антропоморфологічні характеристики споживача та художньо-конструктивні характеристики одягу), що не повною мірою відповідає вимогам сьогодення [4].

Перспективною основою суттєво вдосконалення процесу проектування для різних передових галузей виробництва стає розвиток методів автоматизованого проектування. Сьогодні особлива увага приділяється дослідженням, спрямованим на автоматизацію проектних та конструкторських робіт швейної галузі. За кордоном проблемою автоматизації процесу проектування одягу вже давно займається ряд фірм, частіше вони автоматизують окремі елементи проектних робіт, такі як креслення, технічне розмноження лекал, підготовчо-розкрійні процеси швейного виробництва. Інноваційними є розроблення автоматизації творчих процесів (моделювання, ескізи у скетчуках). У Японії, Франції, Великобританії, Німеччині автоматизовані системи застосовуються для виготовлення одягу за

індивідуальним замовленням.

Навчання проектування швейних виробів неможливе без ознайомлення з використанням комп'ютерних технологій та САПР при виконанні проектних робіт у сучасному виробництві одягу. Сьогодні для конструювання та моделювання використовують різні прикладні графічні програми як вітчизняних, так й іноземних розробників: «Грація», АРМ «Технолог», «JULIVI» – Україна, «Investronika systemas» – Іспанія; «Ассоль», «Assyst», «Grafis» – Німеччина; «Optitex» – Ізраїль, «Dressing SIM» – Японія.

Як у промисловості, так і в освіті широко використовується CAD/CAM/CAE/PDM система «Компас»-3D фірми АСКОН. Система КОМПАС-3D призначена для автоматизації проектно-конструкторських робіт у різних галузях діяльності. Вона орієнтована на студентів навчальних закладів різних рівнів. Широкі можливості комп'ютерного моделювання як засобу розвитку професійних якостей розкриваються в студентів у процесі роботи в меню модуля конструювання САПР «Ассоль», яка розроблена на базі потужного графічного редактора фірми AutoCAD. Робота з таким САПР дозволяє виконувати художнє проектування швейних виробів на віртуальній фігурі людини з урахуванням індивідуальних особливостей статури.

Навчальна художньо-графічна діяльність при проектуванні швейних виробів робить вагомий внесок у розвиток проектно-технологічної культури студентів, розвиває інтелект, естетичні почуття, творчі здібності, психомоторні якості, формує прагнення завжди і в усьому діяти за законами краси, а отже, сприяє повноцінному, гармонійному розвитку студента як особистості і як майбутнього працівника. Робота в автоматизованих системах розширює та поглиблює підготовку фахівців легкої промисловості відповідно до сучасних технологій.

Вищезначені міркування доводять, що процес навчання майбутніх викладачів спеціальних дисциплін повинен базуватися на комплексі художньо-технологічних методів, які застосовуються на всіх етапах навчання: методи антропометрії та фотометрії – на етапі дослідження фізіологічних ознак тіла людини; розрахунково-графічні методи – на етапі побудови розгорток деталей одягу; аналітичні методи – на етапі вивчення різних видів текстильних матеріалів та їх властивостей; а також ілюстративні, творчі, евристичні методи – на етапі створення ескізів нових моделей одягу. Перспективним вважається використання на кожному етапі навчання проектування комп'ютерних технологій та САПР.

Висновки. Аналізуючи науково-педагогічну літературу з теорії та практики проектування швейних виробів зроблено висновок про необхідність відображення оновлення технології швейного виробництва та розвитку сучасних методів створення композиційного устрою одягу різного призначення в змісті й процесі вивчення спеціальних дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах. Дослідження етапів створення одягу є необхідним для подальшого цілеспрямованого вдосконалення проектування, пошуку засобів та методів створення нових моделей, починаючи з розроблення технічного завдання та закінчуючи впровадженням моделі у виробництво.

Проблема моделювання змісту навчання дисципліни «Проектування швейних виробів» потребує теоретичного обґрунтування та практичної розробки, що передбачає врахування антропоморфологічних характеристик споживача; визначення залежності естетичних показників і технологічних властивостей матеріалів для створення одягу; урахування значного впливу чинника моди; вивчення художньо-конструктивних характеристик одягу, принципів його моделювання і художнього оформлення.

Проблема фахової підготовки майбутніх викладачів спеціальних дисциплін актуалізується соціально-економічними, науково-технічними, технологічними та виробничими змінами, які відбуваються у вітчизняній легкій промисловості. Тому вдосконалення організаційно-педагогічного та методичного забезпечення проектно-конструкторської діяльності студентів відповідно до вимог інформатизації навчального процесу може зробити реальний внесок у вирішення актуального завдання – якісної підготовки кваліфікованих викладачів дисциплін швейного профілю.

Список використаних джерел та літератури

1. Мамус Г. М. Розвиток технічних здібностей майбутніх вчителів трудового навчання у процесі конструювання та моделювання швейних виробів [Електронний ресурс] / Г. М. Мамус. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15539> (дата звернення: 14.09.2017).
2. Чупріна Н. С. Розробка художньо-технологічних принципів проектування колекції сучасного жіночого костюма на основі українського народного одягу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.19.04 – технологія швейний виробів [Електронний ресурс] / Н. С. Чупріна. – К. : 2001. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua/newreferats/7569/181083> (дата звернення: 19.09.2017).

3. Гуменюк Т. Б. Сучасний погляд на технологію проектування швейних виробів / Т. Б. Гуменюк // Трудова підготовка в закладах освіти. – К. : 2004. – № 1. – С. 35–38.
4. Зимогляд Н. Аналіз змісту сучасних методичних систем навчання проектування швейних виробів / Н. Зимогляд // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2011. – Вип. 32–33. – С. 49–57.
5. Зимогляд Н. С. Проектування швейних виробів в моделях : навч. посіб. / Н. С. Зимогляд, М. Л. Рябчиков. – Харків : ЗЕБРА, 2011. – 162 с.
6. Зимогляд Н. С. Модель вибору художньо-конструктивних ознак одягу з урахуванням психофізіологічних особливостей споживача в проектній діяльності дизайнера / Н. С. Зимогляд // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки : зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 10. – С. 84–95.
7. Зимогляд Н. С. Вибір художньо-конструктивних ознак одягу дизайнером на основі моделей проектних рішень та матриць інцидентності / Н. С. Зимогляд // Освіта в інформаційному суспільстві: філософські, психологічні та педагогічні аспекти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Суми, 27–28 жовтня 2010 р.). – Суми : Університетська книга, 2010. – С. 103–104.
8. Ермилова В. В. Моделирование и художественное оформление одежды : учеб. пособие для студ. учреждений сред. проф. образования / В. В. Ермилова, Д. Ю. Ермилова. – М. : Мастерство : Академия : Высшая школа, 2001. – 184 с.
9. Медведева Т. В. Художественное конструирование одежды : учеб. пособие / Т. В. Медведева. – М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2009. – 480 с.
10. Тухбатуллина Л. М. Проектирование костюма / Л. М. Тухбатуллина, Л. А. Сафина, В. В. Хамматова. – Ростов н/Д : Феникс, 2007. – 283 с.

Наталія Станіславовна Орлова,
аспірант кафедри основ виробництва і дизайну
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленко,
e-mail: orlovanatstan@gmail.com

ХУДОЖЕСТВЕННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ПРОЕКТИРОВАНИЮ ШВЕЙНЫХ ИЗДЕЛИЙ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН

В статье рассмотрена проблема необходимости использования художественно-технологических методов обучения с учетом дидактических возможностей современных образовательных учреждений и педагогических технологий, научных подходов к формированию содержания обучения проектированию швейных изделий в процессе профессиональной подготовки будущих преподавателей специальных дисциплин. Проблема актуализируется социально-экономическими, научно-техническими, технологическими и производственными изменениями, которые происходят в отечественной легкой промышленности. Проведен анализ методов формообразования и принципов композиционно–художественного и эстетического построения одежды в производственных условиях проектирования швейных изделий. Также обозначены аспекты обновления содержания обучения проектированию швейных изделий с учетом современных технологий.

Ключевые слова: проектирование швейных изделий, конструирование одежды, проектирование одежды в производственных условиях, автоматизация проектно-конструкторских работ, художественно-технологические методы обучения.

Natalia Orlova,
post-graduate student of the department
of the fundamentals of production and design
V. G. Korolenko Poltava National
Pedagogical University,
e-mail: orlovanatstan@gmail.com

ARTISTIC AND TECHNOLOGICAL METHODS OF TRAINING FUTURE TEACHERS OF SPECIAL DISCIPLINES GARMENT DESIGNING

Introduction. The article discusses the problem of the need to use artistic and technological methods of teaching, taking into account the didactic possibilities of modern educational institutions and pedagogical

technologies, scientific approaches to the formation of the content of teaching garment designing in the process of professional training of future teachers of special disciplines.

Purpose. *The purpose of the research is to determine, on the basis of theoretical analysis of scientific and methodical publications and the study of the current state of vocational education, promising artistic and technological methods of teaching future teachers of special disciplines garment designing.*

Methods. *The following theoretical methods of research were used: analysis of pedagogical, methodological research, scientific sources on problems related to the process of formation of professional competence of future teachers of special disciplines; comparison, generalization and systematization of theoretical and practical material studied by students in the fundamental artistic and design disciplines; pedagogical modeling for determining the necessary stages and components of the methodology of education of artistic design of clothing.*

Results. *The process of education of future teachers of special disciplines should be based on the complex of artistic and technological methods applied at all stages of study: methods of anthropometry and photometry – at the stage of study of physiological signs of the human body; calculation and graphic methods – at the stage of construction of the details of clothing; analytical methods – at the stage of studying various types of textile materials and their properties; as well as illustrative, creative, heuristic methods – at the stage of creating sketches of new models of clothing. Perspective is the use at each stage of studying the design of computer technology and CAD.*

Originality. *The problem is actualized by socio-economic, scientific and technical, technological and industrial changes taking place in the domestic light industry. The analysis of methods of forming and principles of compositional-artistic and aesthetic construction of clothes in the production conditions of designing of sewing products has been carried out. As well as aspects of updating the contents of training in the design of sewing products, with the consideration of modern technologies.*

Conclusion. *Analyzing the scientific and pedagogical literature on the theory and practice of garment designing, it was concluded that the need to reflect the updating of the sewing production technology and the development of modern methods of creating a compositional arrangement of clothes of various purposes in the content and process of studying special disciplines in higher pedagogical educational institutions. The research of the stages of clothing creation is necessary for further purposeful improvement of designing, searching for means and methods for creating new models, from the development of a technical task and ending with the introduction of the model into production.*

Key words: *garment designing, designing of clothes, designing of clothes in production conditions, automation of design works, artistic and technological methods of teaching.*

References

1. Mamus H.M. Rozvytok tekhnichnykh zdibnostey maybutnikh vchyteliv trudovoho navchannya u protsesi konstruyuvannya ta modelyuvannya shveynykh vyrobiv [Elektronnyy resurs] / H.M. Mamus. – Rezhym dostupu: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15539> (data zvernennya: 14.09.2017) – Nazva z ekranu.
2. Chuprina N.S. Rozrobka khudozhn'o-tekhnolohichnykh pryntsyypiv proektuvannya kolektsiyi suchasnoho zhinochoho kostyuma na osnovi ukrayins'koho narodnoho odyahu: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. tekhn. nauk : spets. 05.19.04 «Tekhnolohiya shveynyyi vyrobiv» [Elektronnyy resurs] / N.S. Chuprina. – K.: 2001. – Rezhym dostupu: <http://referatu.net.ua/newreferats/7569/181083> (data zvernennya: 19.09.2017) – Nazva z ekranu.
3. Humenyuk T.B. Suchasnyy pohlyad na tekhnolohiyu proektuvannya shveynykh vyrobiv / T. B. Humenyuk // Trudova pidhotovka v zakladakh osvity – K.: 2004. – # 1. – С. 35-38.
4. Zymohlyad N.S. Analiz zmistu suchasnykh metodychnykh system navchannya proektuvannya shveynykh vyrobiv / N.S. Zymohlyad // Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity : zb. nauk. pr. / Ukr. inzh.-ped. akad. – Kh., 2011. – Vyp. 32–33. – S. 49–57.
5. Zymohlyad N.S. Proektuvannya shveynykh vyrobiv v modelyakh : navch. posib. / N.S. Zymohlyad, M.L. Ryabchykov. – Kharkiv : ZEBRA, 2011. – 162 s.
6. Zymohlyad N.S. Model' vyboru khudozhn'o-konstruktyvnykh oznak odyahu z urakhuvannyam psykhoфизиологичныkh osoblyvostey spozhyvacha v proektniy diyal'nosti dyzaynera / N.S. Zymohlyad // Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. – Seriya # 13. Problemy trudovoyi ta profesiynoyi pidhotovky: zb. nauk. prats'. – K.: NPU im. M.P. Drahomanova, 2010. – Vyp. 10. – S. 84–95.
7. Zymohlyad N.S. Vybir khudozhn'o-konstruktyvnykh oznak odyahu dyzaynerom na osnovi modeley proektnykh rishen' ta matryts' intsydentnosti / N.S. Zymohlyad // Osvita v informatsynomu suspil'stvi: filososf'ski, psykholohichni ta pedahohichni aspekty: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Sumy, 27-28

zhovtnya 2010 r.). – Sumy: Universytet-s'ka knyha, 2010. – S. 103–104.

8. Ermylova V.V. Modelyrovanye y khudozhestvennoe oformlenye odezhdы: ucheb. posobyе dlya stud. uchrezhdenyy sred. prof. obrazovanyya / V.V. Ermylova, D.Yu. Ermylova. – M.: Masterstvo: Akademyya: Vysshaya shkola, 2001. – 184 s.

9. Medvedeva T.V. Khudozhestvennoe konstruyrovanye odezhdы: ucheb. posobyе / T.V. Medvedeva – M.: FORUM: YNFRA-M, 2009. – 480 s.

10. Tukhbatullyna L.M. Proektyrovanye kostyuma / L.M. Tukhbatullyna, L.A. Safyna, V.V. Khammatova. – Rostov n/D: Fenyks, 2007. – 283 s.

Отримано редакцією 23.02.2018 р.

УДК 378.0+372.78

Олена Яківна Заїка,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії і методики дошкільної освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка,
e-mail: zaikkael@gmail.com

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ХАРАКТЕРУ СПІЛКУВАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті аналізуються погляди дослідників на значення, суть, зміст педагогічного спілкування з точки зору принципів, закономірностей і механізмів діалогу, стимулювання культуротворчої діяльності викладача і студента. Визначається і обґрунтовується необхідність забезпечення особистісно зорієнтованого характеру взаємодії викладача і студента, студентів між собою на теоретично-пошуковому, практично-пошуковому, перетворювальному етапі розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів.

Ключові слова: спілкування, розвиток, діалог, співпраця, художньо-творчі здібності, майбутні педагоги.

Постановка проблеми. Одним із стратегічних напрямів оновлення сучасної освіти є орієнтація вищої педагогічної школи на здійснення комплексу заходів щодо залучення студентської молоді до художньо-естетичної культури, створення умов для формування творчої особистості майбутнього педагога, реалізації його природних задатків і можливостей в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Відповідно до досліджень особливостей розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів немистецьких факультетів як важливої складової професійного становлення майбутнього вчителя, вихователя передбачається спрямування на емоційну насиченість навчальних занять, враховуються природні задатки особистості, рівень сприймання нею мистецтва, оцінювання новизни в мистецтві, схильність до вільного самовираження в мистецькій діяльності, усвідомлення особистістю значення творчого саморозвитку для успішного провадження художньо-педагогічної діяльності.

Важливим чинником у становленні сучасного вихователя, вчителя є міжособистісне спілкування як взаємодія між декількома людьми, що здійснюється за допомогою засобів вербального і невербального впливу, в результаті якої виникає психологічний контакт і певні відносини між учасниками спілкування.

Так, у педагогічному спілкуванні на студента впливають особистісні якості викладача і його вчинки, що співвідносяться студентом з його власним ідеалом. Забезпечення особистісно зорієнтованого характеру спілкування між викладачем і студентами, студентів між собою має на меті створення такої атмосфери занять, де студенти могли б вільно висловити свою думку, ділитися враженнями від мистецтва, обговорити творчі наміри тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Міжособистісне спілкування характеризується вузьким колом учасників, безпосередністю, особистісною зорієнтованістю. За А.Петровським, спілкування – це багатоплановий процес розвитку контактів між людьми, який породжується потребами спільної діяльності [1, с. 189].

Концептуальні засади проблеми спілкування розробили Н. Аксаріна, Б. Ананьєв, Дж. Боулбі, Д. Вардаман, Л. Виготський, А. Жаркова, О. Леонтєв, А. Маслоу, В. Мясищев, С. Рубінштейн, Р. Спітц, К. Хальтерман, М. Щелованов, які вважали спілкування важливою умовою психічного розвитку людини, її соціалізації та індивідуалізації.